

Tonino Picula

Ako se nova vlada Crne Gore radikalno okrene Moskvi i Beogradu, to će dovesti do tvrde kohabitacije s Đukanovićem, ali i do kompliciranja **odnosa EU i NATO-a s Podgoricom**

Okolo EU je 'vatreni prsten'! Spor s Turskom najveći je izazov vanjskim granicama

Razgovarao Tomislav Krasnec
tomislav.krasnec@vecerniji.net

T

onino Picula, jedan od SDP-ovih veterana, bivši ministar vanjskih poslova u Vladi premijera Ivice Račana i od 2013. godine zastupnik u **Europskom parlamentu**, u razgovoru za **Obzor govori** o unutarstranačkim izborima i vanjskopolitičkim temama kojima se najviše bavi u Bruxellesu.

Gospodine Picula, može li se vaša stranka izvući iz ovog ponora nakon izgubljenih parlamentarnih izbora?

Naravno da može. SDP je nastao i rastao i u politički dramatičnijim vremenima. U pojedinim periodima rejting stranke bio je i niži nego sada. Međutim, pred SDP-om je jasan i neodgovoran izbor: ili se reformirati ili marginalizirati. SDP se mora prilagoditi današnjici i modernim temama koje zanimaju građane. Treba istodobno privući mlade birače koji su tek rođeni u vrijeme 3. siječnja 2000. godine. Korupcija i nepotizam u svim strukturama ono je što potiče uništava hrvatsko društvo i tjera ljude na odlazak u inozemstvo. Tu SDP ne smije biti plošan i načelan, nego mora ponuditi konkretna rješenja jer ubrzo dolaze lokalni izbori, a vrijeme nije na našoj strani. Upravo su skori unutarstranački izbori dobra prilika da SDP, možda i najozbiljnije do sada, preispita svoje politike. Novo rukovodstvo tu ima poseb-

nu odgovornost i dobro je da se bira kompletno – od predsjednika/predsjednice preko Predsjedništva do Glavnog odbora. Ali kadrovska reorganizacija ne znači u isto vrijeme i ponovno osvajanje povjerenja birača. To će biti daleko veći izazov koji zahtijeva ponovno oblikovanje političkih ideja i njihovo prenošenje biračima na nov način.

Koga podržavate u utrci za novog predsjednika stranke?

Od svih kandidata tijekom ova tri tjedna do izbora očekujem argumentiranu raspravu u kojoj će pokazati sposobnost artikuliranja komunikacije koja odražava potrebe birača socijaldemokracije u 21. stoljeću, razumijevanje unutarstranačke demokracije kao i sposobnost prepoznavanja i vlastitih slabosti. Potreba stvaranja timova koji će stranku jačati na svim razinama također je važan kriterij. Ako nekoga od kandidata javno podržim, moguće je da će to biti u finišu kampanje.

Pitao sam može li se SDP izvući i zato što se čini da bi ga Možemo! mogao ugroziti i otići mu birače.

Kakav odgovor SDP ima na to? Prije svega, valja čestitati platformi Možemo! na ostvarenom rezultatu. Popunili su napušten politički prostor, ponajprije u gradu Zagrebu, ali i šire, što su rezultati jasno pokazali. Međutim, SDP je uvijek gubio kada je pokušavao kopirati druge i kada je pokušavao biti ono što nije. Bilo bi pogrešno sada napraviti radikalni zaokret ulijevo, jer takva strategija ne bi pridobila nove, a znatnije bi odbila birače centra, koji su u Hrvatskoj ipak "kingmakeri". Kao odgovor, SDP prije svega treba raditi na jačanju stranke iznutra i osmišljavanju suvremenih programa koji bi privukli veće zanimanje građana. Vjerujem da bismo trebali usmjeriti svoje djelovanje na ono što jest socijaldemokratska platforma poput radničkih i ljudskih prava, ali uz prilagodbu novim okolnostima

poput prekarnog rada i nezastavljive digitalizacije gotovo svih oblika rada. Jednako tako, mislim da SDP treba jasnije promovirati zelene politike te održivi razvoj. Moramo bolje uključiti mlađe generacije u kreiranje i provedbu politika. Ukratko, veći fokus na programe, a manji na međusobne diskreditacije. Ako SDP ne preuzme inicijativu, budućnost ljevice u Hrvatskoj ispisat će netko drugi, jer je to pitanje važnije od problema jedne stranke.

Kako komentirati kohabitaciju između predsjednika Milanovića i premijera Plenkovića?

Na temama u kojima se njihove ovlasti do neke mjere preklapaju do sada nije bilo većih sukoba. Unatoč tome što se ne slažu je li riječ o tvrdoj, konstruktivnoj ili nekoj trećoj kohabitaciji, najveći izazovi u suradnji njih dvojice vjerojatno tek predstoje. Posebice u ovim vremenima kada je BDP pao 15% samo u prošlom tromesečju i izgledno je da nas očekuje financijska kriza koja će pogoditi sve. Žao mi je što su do sada većinu sadržaja odnosa predsjednika i premijera popunjavale trzavice oko protokola, ideoloških pitanja, (ne)rukovanja te usporedbe prirode putovanja obojice dužnosnika u istragama Povjerenstva.

Mislite li da rezultat izbora u Crnoj Gori gura tu zemlju pod kontrolu Beograda, srpske politike i Srpske pravoslavne crkve? Što to znači za Hrvatsku, EU i NATO?

Pred Crnom Gorom jedinstven je događaj – prva smjena vlasti nakon 30 godina od uvođenja višestranačkog sustava. Ali i EU se također našla u jedinstvenoj situaciji – kako se odnositi prema državi koja je 2020. godine prvi put u takvoj tranziciji. Građani Crne Gore većinski su glasali za oporbene stranke, ali mislim da time nisu dali podršku za korjenitu promjenu dosadašnje vanjske politike. Podrška koju EU uživa među crnogorskim građanima gotovo je 70 posto. Dakle, poziti-

van odnos prema članstvu u EU jest točka susreta različitih pa i suprotstavljenih političkih opcija. Bilo bi dobro da ta činjenica bude podloga suradnje unutar Crne Gore kako bi se suradnja Podgorice i EU nastavila na produktivan način. To bi bila dobra vijest i za Hrvatsku, čija manjina, nažalost, prvi put, zahvaljujući vlastitim podjelama, nema predstavnike u parlamentu. Naravno, ne treba biti naivan i pretpostaviti kako će vanjskopolitička orijentacija nove vlade biti posve izolirana od političkog i interesnog profila dominantnih dijelova pobjedničke koalicije. A poznata je njihova orijentiranost prema Beogradu i Moskvi. Ako se situacija u tom pogledu radikalizira, to će dovesti ne samo do tvrde kohabitacije DPS-ova predsjednika države i parlamentarne većine nego i kompliciranja odnosa EU i NATO-a s Podgoricom. Hrvatskoj ovaj drugi scenarij svakako nije u interesu.

EU gotovo na svim vanjskim granicama ima nestabilnu situaciju i tenzije. Kako predviđate da će se razvijati situacija u Bjelorusiji, hoće li Lukašenko odstupiti pod pritiskom oporbe i prosvjednika ili ih je uspio zastrašiti?

Kako se danas čine davnima vremena kada je početkom stoljeća Romano Prodi, tadašnji predsjednik **Europske komisije**, govorio o EU sretno okruženoj "prstenom prijatelja" (ring of friends). Danas analitičari predstavljaju EU okruženom "vatrenim prstenom" (ring of fire). Nemiri u Bjelorusiji samo su zadnji slučaj u cijeloj seriji režima u susjedstvu koji su atrofirali tijekom posljednjih deset godina. Lukašenkova diktatura najozbiljnije je poljuljana, ali njegov mogući pad ovisi o odlučnosti i homogenosti prosvjednika, stupnju odanosti režimskog aparata kao i spremnosti Kremlja da štiti svoje interese u Bjelorusiji usprkos dotrajalosti i nepopularnosti režima. Ne mislim da je opo-

TONINO PICULA: Opet izranja problem zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU, koja i dalje ostaje najslabija karika eurointegracija

Sa zastupnikom u Europskom parlamentu i izvjestiteljem za odnose sa SAD-om

Žao mi je što su većinu sadržaja odnosa Plenkovića i Milanovića popunjavale trzavice oko protokola, ideoloških pitanja, (ne)rukovanja te usporedbe prirode putovanja obojice dužnosnika

SDP treba usmjeriti svoje djelovanje na radnička i ljudska prava. Ako SDP ne preuzme inicijativu, budućnost ljevice u Hrvatskoj ispisat će netko drugi, jer je to pitanje važnije od problema jedne stranke

rba zastrašena jer u tom režimu već živi predugo. U Parlamentu upravo raspravljamo o mogućem odlasku u Vilnius kako bismo se s njima sastali i pružili im podršku. Raspravlja se i o proširenoj listi sankcija koje EU može nametnuti. Nadam se da će prosvjednici imati dovoljno snage i podrške da konačno ostvare svoj glavni cilj – održavanje demokratskih izbora po međunarodnim standardima na kojima će pobjednik biti onaj tko u ravnopravnim uvjetima osvoji najviše glasova.

Na istočnom Sredozemlju dva NATO-ova saveznika, Grčka i Turska, na trenutke izgledaju kao da su na rubu oružanog sukoba. Što ako se zaista i zapuca u tom sporu?

Sada već kontinuirano sporenje s Turskom vjerojatno je najveći izazov na vanjskim granicama EU. Sjetimo se programiranog upućivanja migranata na granicu s Grčkom. Sukob oko potencijalno izdašnih izvora energenata ima sve naglašenije političke, sigurnosne i trgovinske aspekte. Grčka i Turska kao dvije članice NATO-a suočene su s mogućim oružanim sukobom, Francuska šalje vojnu podršku Grčkoj, Austrija želi konačno prekinuti s Turskom pregovore o članstvu. S druge strane, Njemačka u fokus stavlja sporazum s Turskom u kojoj živi četiri milijuna izbjeglica, Španjolska je prije mjesec dana potpisala trgovinski sporazum s Turskom, dok Italija i Malta sve intenzivnije surađuju s Ankarom u Libiji. Opet izranja problem zajedničke vanjske i sigurnosne politike EU koja i dalje ostaje najslabija karika eurointegracija. Motiviran prije svega oslabljenom političkom pozicijom na nacionalnoj razini i sve lošijim ekonomskim rezultatima, Erdoğan već neko vrijeme pokušava preusmjeriti fokus na probleme izvan svojih granica. Sjetimo se odnosa prema sirijskim Kurdima i sukoba koji je tamo otvorio. Ovaj slučaj dobar je podsjetnik zašto EU treba nastaviti razvoj i koordinaciju vlastitih obrambenih sposobnosti. NATO s trenutačnim vođama u Ankari i Washingtonu ima problem kako uvjeriti članice da je dovoljno sposoban u pružanju sigurnosnog kišobrana.

Imenovani ste stalnim izvjestiteljem Europskog parlamenta za odnose sa SAD-om. Što tu točno radite?

Iznimno sam počašćen ovim imenovanjem jer riječ je o jednoj od istaknutijih funkcija u Europ-

skom parlamentu u području vanjskih poslova. Doživljam to i kao priznanje za dosadašnji rad. Moj posao je da u sljedeće četiri godine, dakle do kraja mandata, pokrivam sve što se tiče odnosa EU i SAD-a u ime Europskog parlamenta. Ta dužnost uključuje bilateralne sastanke, konzultacije, sudjelovanje u radu odbora i zajedničke delegacije te autorstvo svih izvješća o odnosima sa SAD-om, a koji će doći na agendu Europskog parlamenta. Ukratko, ovim imenovanjem preuzeo sam ulogu da u ime Europskog parlamenta u velikoj mjeri sudjelujem u oblikovanju naše zajedničke politike prema SAD-u. Pritom vodim računa i o bilateralnim pitanjima Hrvatske i SAD-a koja imaju i EU predznak, osobito predugo otvoren problem viznog reciprociteta.

Kako će izgledati transatlantsko savezništvo ako na predsjedničkim izborima 3. studenog ponovno pobijedi Trump, a kako ako pobijedi Joe Biden?

Desetljećima su transatlantski odnosi bili temelj multilateralnog poretka, a SAD najbliži partner EU. Protekle smo četiri godine svjedočili radikalnom, jednostranom Trumpovu preokretanju tog poretka, odnosno europsko-američkog partnerstva. Dovoljno je podsjetiti na njegove izjave o promjeni modela financiranja Ujedinjenih naroda i NATO-a s početka mandata, izlaska iz Pariškog klimatskog sporazuma, jednostranog izlaska iz nuklearnog sporazuma s Iranom, nametanja carina za europski čelik, do kapricioznog izlaska iz Svjetske zdravstvene organizacije tijekom pandemije COVID-19. Uz to, nije se libio miješati u međusobne odnose članica EU isključivo s ciljem unošenja razдора u Uniju. Ali mislim da će ovi izbori prije svega biti referendum o trenutačnom predsjedniku. Ako Trump osvoji još jedan mandat, u najvećoj mjeri gledat ćemo nastavak dosadašnjeg kaosa. Pobjeda Bidena sigurno bi ponovno otvorila kanale komunikacije koji su u posljednje tri i pol godine bili zagašeni. Ne očekujem veliku promjenu politika prema, primjerice Kini, ali svakako bi se promijenio diskurs i narativ. S druge strane, očekujem znatno drukčiji pristup i povratak načelima multilateralizma te aktivno sudjelovanje SAD-a u globalnim izazovima, od borbe protiv pandemije i klimatskih promjena do razvijanja zajedničkih sigurnosnih mehanizama.